

Εμψυχώνοντας επιτελεστικές ποιητικές
δράσεις με ομάδες εφήβων

Inspiring performative poetic actions with
groups of teenagers

Νικόλαος Γραίκος
Δρ Ιστορίας της Τέχνης Α.Π.Θ.

Nikolaos Graikos
*Ph.D. in Art History (Aristotle
University of Thessaloniki,
Greece)*

Εισαγωγή

Μειωμένο ενδιαφέρον των σημερινών εφήβων για την ποίηση

Πολυπαραγοντικές αιτίες:

- Επίδραση της σύγχρονης τεχνολογικής δυστοπίας
- Αδυναμία της σχολικής εκπαίδευσης ν' αναπτύξει σύγχρονους και αποτελεσματικούς τρόπους γνωριμίας των παιδιών με τον ποιητικό λόγο

Εισαγωγή

Βασικά ερωτήματα:

- Ποιες εκπαιδευτικές πρακτικές είναι κατάλληλες να υποστηρίξουν την ανάπτυξη του ζωντανού νοήματος που μπορεί να επιτελέσει ο ποιητικός λόγους στα σημερινά παιδιά;
- Ποιες πρακτικές μπορούν να πυροδοτήσουν δυναμικούς και βιωματικούς τρόπους αυτοέκφρασης, αλλά και διάδρασης των εφήβων, με τη διαμεσολάβηση της ποίησης;

2. Ερευνητικά ερωτήματα

- Πώς μπορούμε να αναδείξουμε τη βιωματική ποιητική έκφραση των παιδιών;
- Πώς μπορούμε να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εκφράσουν τον ποιητικό τους λόγο στον δημόσιο χώρο;
- Ποιες πρακτικές διάδρασης και αναδημιουργίας του ποιητικού λόγου με το κοινό μπορούν να αναπτυχθούν;
- Ποια είναι τα όρια και οι προϋποθέσεις των προαπαιτούμενων τεχνικών δεξιοτήτων για την ποιητική έκφραση των παιδιών στον δημόσιο χώρο;

2. Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποια είναι τα όρια και οι προϋποθέσεις της πολυμεσικής διαμεσολάβησης;
- Πώς, εν τέλει, τα παιδιά μπορούν να επιτελέσουν τον ποιητικό λόγο στον δημόσιο χώρο με κριτική επίγνωση των θεσμοποιημένων δημόσιων λόγων και στόχο την κοινωνική αλλαγή;

3. Θεωρητικές παραδοχές

- (α) Οντογένεση του ποιητικού λόγου: αντισυμβατική χρήση του λόγου που εικονοποιεί ανεξερεύνητες όψεις του εαυτού, ανοικειώνει την καθημερινή πραγματικότητα από τον συνήθη τρόπο βίωσής της, προτείνοντας νέους πολύσημους και εναλλακτικούς δρόμους εμπειριών, που βασίζονται στο προσωπικό βίωμα, στη συγκίνηση και στην ανάγκη για ρυθμική γλωσσική έκφραση
- (β) Ανοιχτή εικονοποιητική λειτουργία της ποίησης που αναπαριστά με αμεσότητα τις εμπειρίες και τα πράγματα

3. Θεωρητικές παραδοχές

- (γ) Σχεσιακή και κοινωνική δυναμική του ποιητικού λόγου, ο οποίος δεν περιορίζεται μόνο στη γραπτή του μορφή, αλλά μπορεί να επιτελεστεί στον δημόσιο χώρο με βάση τη ζωντανή σχέση και τη διάδραση του ποιητικού υποκειμένου με το κοινό
- (δ) Κριτική προσπέλαση των νέων τεχνολογιών.
Κατανόηση των μηχανισμών χειραγώγησης.
Συνέργεια του ποιητικού λόγου με άλλες μορφές τέχνης με τη διαμεσολάβηση των νέων πολυμεσικών τεχνολογιών

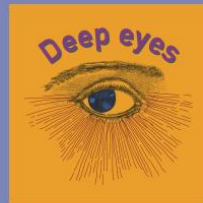
3. Θεωρητικές παραδοχές

- (ε) Γραμματισμός στις τεχνικές παραγωγής του ποιητικού λόγου και στις πρακτικές επιτέλεσής του. Διπλό σχήμα γραμματισμού σε τεχνικές:
- ✓ παραγωγή ποιητικού λόγου με βάση τη γνωριμία με τις πρακτικές της δημιουργικής γραφής και
 - ✓ ενίσχυση της ενσώματης επιτέλεσης με βάση την άσκηση σε κιναισθητικές και βιονεργειακές τεχνικές, οι οποίες απελευθερώνουν τη σωματική ενέργεια

4. Εκπαιδευτικές δράσεις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΟΛΥΜΠΟΥ
OLYMPUS FESTIVAL

Εργαστήριο Πολυτροπικών Δραστηριοτήτων
Multimodal Activities Lab

4. Εκπαιδευτικές δράσεις

Στόχοι και λειτουργία του «Εργαστηρίου Πολυτροπικών Δραστηριοτήτων “Deer Eyes”» του Οργανισμού Φεστιβάλ Ολύμπου

Σταθερές ομάδες παιδιών και εφήβων από 2015 κ.ε.

Βασικές επιδιώξεις:

- βελτίωση του πολιτισμικού κεφαλαίου
- πολυτροπικός γραμματισμός
- ανάδειξη και ενδυνάμωση της δημιουργικότητας με βάση τη συμμετοχή τους σε δράσεις συνέργειας όλων των τεχνών

4. Εκπαιδευτικές δράσεις

Μεθοδολογία έρευνας–δράσης (action research)

Ειδοποιά χαρακτηριστικά:

βιωματική και ψυχοσωματική εμπλοκή των εφήβων με τον ποιητικό λόγο, τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στη δημόσια παρουσίασή τους και τη διάδρασή του με το κοινό

4.1 Δράσεις παραγωγής και επεξεργασίας ποιητικού λόγου

Δράσεις παραγωγής ποιητικού λόγου

Ποικίλες τεχνικές δημιουργικής γραφής που
απελευθερώνουν τις δημιουργικές ικανότητες

Τα παιδιά αποκτούν τη σιγουριά ότι μπορούν να
εκφραστούν μέσω του ποιητικού λόγου ανεξάρτητα
εάν διαθέτουν ταλέντο ή όχι.

«Κάθε άνθρωπος είναι ένας καλλιτέχνης»

Γιόζεφ Μπόις

Αγγελική Καρατζόγλου

ΑΓΡΙΑ ΒΑΤΟΜΟΥΡΑ

ποίηση

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΟΛΥΜΠΙΟΥ

ΕΡΕΛΑΣΤΗΡΙΟ
ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Κατερίνη 2022

ΜΑΤΙΑ ΒΑΘΙΑ

ποίηση

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΟΛΥΜΠΙΟΥ

ΕΡΕΛΑΣΤΗΡΙΟ
ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Κατερίνη 2022

Κατερίνα Παπαναστασίου

ΒΗΜΑΤΑ ΑΝΤΟΧΗΣ

ποίηση

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΟΛΥΜΠΙΟΥ

ΕΡΕΛΑΣΤΗΡΙΟ
ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Κατερίνη 2022

Τα ρούχα

Κουρέλιασμένα ρούχα η ψυχή μας
που στο πάτωμα καίτονται
Χωματίστα εισβάσματα
να πάντα τα μάρμαρα το κορμί επιλέγει
Πάντα μαζί τα αποβάλλω
να σαν κουβάρα τα πετάει
Κι αυτά καθαρίζουν κάθε θρωπιά
που η υπερβίση μας αποβάλλει
Κρύβουν τη γόνιμη της ψυχής
και στολίζουν τα άσπαστα σώματα
Οι καλύτεροι ηθοποιοί
μα και οι καλύτεροι καθρέφτες είναι

Η γαλαζοπρόσκινη

Από πάντα βιωματικά την κλασική
δεν την αφήνουν.
Μονόχρωμο ελπίδα η ελπίδα που θα σου 'δινε.
Θά 'ταν κρύα ή ζεστή σαν μια αγάπη.
Κι όμαρ πάντα καίγονταν ο,τι και αν μου 'δινε
να μετατρέπεται σε αγάπη.
Μα τι μελέθη θα 'ταν αυτός που τη συνεχή
αλλάγη των χρόνων από τις απίστευτες του
όλων δεν θα πρόσχε;
Είναι η διαφορά που η πιο μεγάλη.
Μια βουτιά στα βαθιά και έγραψες
κάθε αλήγη και στιγμή.
Το σώμα μεγαλώνει και καθώς θωπίζει στην
αλμύρα καίεται.
Γέλια, κρυά, κλάματα και κρυά ταξιδεύουν
στα ανερόματα κρύατα.

Αγγελική Καρατζόγλου

Η πόλη

Γεμάτα με ψυχές η πόλη
μα αβία συνάει
Παράτησε η νύμφη
και σε πολλές γυναικες τρέχει
Τα χρόνια παρουν μαύρη μορφή
και ο ουρανός γκριζάρει
Γέλια κλεισμένα σε βινέτια
το αλμυρο τις στιγμές σκεπάζει
Κεντημένο μαντήλι
κρύβει και στολίζει
Πώς έγινε έτσι ο κόσμος μάτια μου;
Και η οδόν το συνάισμα έχει πνίξει...

Αγγελική Καρατζόγλου

Αγγελική Καρατζόγλου

«Ελπίδα»

Δευτέρα 23 Μαρτίου 2020
Ελπίδα
Λουπόν
Πως
Ήριδα χρωμάτων
Αύριο

«Χαρά»

Τρίτη 24 Μαρτίου 2020
Χαμογελώ
Αύριο
Ριζικά θα
Αλλάζω

«Μελαγχολώ»

Τετάρτη 25 Μαρτίου 2020
Μου
Είναι
Λυπηρό το
Αύριο
Γιατί
Χαρά θα χαθεί
Όλες
Τις
Λυπηρές
Ώρες

«Λύπη»

Πέμπτη 26 Μαρτίου 2020
Λυπάμαι που
Υπό το μηδέν
Πάλι ο
Ήλιος λάμπει

«Γαλήνη»

Παρασκευή 27 Μαρτίου 2020
Γαλάζιο
Άπειρο
Λάμπει
Η μέρα
Ναι
Η μέρα

«Χαρμολύπη»

Σάββατο 28 Μαρτίου 2020
Χαμογελώ
Από
Ροή ζωής
Όμως
Λυπάμαι
Ύστερα
Που
Η μέρα τελείωσε

4.2 Συνθετότερες δράσεις διασύνδεσης του ποιητικού λόγου με επιτελεστικές και παραστασιακές μορφές

- Ετήσια καλλιτεχνικά project με στόχο τον σχεδιασμό και την παρουσίαση μετα-δραματικών παραστάσεων συνδυάζοντας λεκτικούς και μη λεκτικούς τρόπους έκφρασης.
- Συλλογική performance: ο λόγος στη βιωματική του διάσταση, επιτελεί σημαντική λειτουργία και συλλειτουργεί με την κίνηση, τον χορό, τη μουσική, το τραγούδι, την αφήγηση και το πολυμεσικό περιβάλλον

4.2 Συνθετότερες δράσεις διασύνδεσης του ποιητικού λόγου με επιτελεστικές και παραστασιακές μορφές

- Ποιητικός λόγος των παιδιών που παράγεται με βάση τα προσωπικά τους βιώματα
- Τα ποιήματα επιτελούνται στη σκηνή είτε ως αυτόνομες αφηγήσεις ποιητικού λόγου είτε εντασσόμενα σε δραματοποιημένους ποιητικούς διαλόγους
- Συμμετοχή του θεατή

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

Βασικές στοχεύσεις:

- βιωματική παραγωγή ποιητικού λόγου·
- ενεργητική αλληλεπίδρασή με το κοινό
- ακτιβιστική δυναμική στον δημόσιο χώρο και κυρίως στον καθημερινό χώρο των νέων

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

(α) Πρόκληση συζητήσεων στον δημόσιο χώρο για τον ρόλο της ποίησης στην κουλτούρα των νέων

«False Poetry»

Ερωτήματα:

- Με ποιον τρόπο μπορούμε να προκαλέσουμε το ενδιαφέρον των συμμαθητριών/τών μας για την ποίηση;
- Πώς μπορούμε να προκαλέσουμε σχετική συζήτηση στον χώρο του σχολείου;

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

Με λένε ποιητή του περιθωρίου,
ευχαριστώ για το εγκώμιο
ποτέ στη ζωή μου δεν ήμουν ποιητής,
όμως ξέρω από περιθώριο.

Κώστας Καρυωτάκης

Utopia Kolektíva

Αγαπάω τις κλαμένες, ωραίες γυναίκες
Που κοιτάνε μακριά, που κοιτάνε θλιμμένα.
Αγαπώ σε τούτον τον κόσμο ό,τι κλαίει
Γιατί μοιάζει με μένα.

Saske

Κώστας Καρυωτάκης
...π' όσα έχω σήμερα δεν τους χρωστώ τίποτα
...ύρα το τετράγωνο γιατί κινούνται ύποπτα
...Ας έρθουν να με κλέψουν, θα μιλήσουν τα σίδερα

Κωνσταντίνος

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

(β) Πολυμεσικές δράσεις επιτελεστικής ποίησης στον δημόσιο χώρο

«QRPerPo» (QR code Performance Poetry)»

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

Ερωτήματα:

- Πώς θα μπορούσαν να οργανωθούν παρεμβατικές δράσεις στον πανεπιστημιακό χώρο με στόχο την πρόκληση συζήτησης και προβληματισμού για καίρια ζητήματα της εκπαίδευσης και της σύγχρονης κοινωνικο-πολιτισμικής κατάστασης;
- Πώς θα μπορούσε η δράση να λειτουργήσει κριτικά σε σχέση με τα συνήθη «γλωσσικά παίγνια» του θεσμικού ή συνδικαλιστικού λόγου, χρησιμοποιώντας την ποίηση, την τέχνη, την εικόνα και τη σωματική έκφραση;

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

Στάδια δράσης:

- Συλλογή δεδομένων και διατύπωση ιδεών
- Συγγραφή ποιήματος
- Συνδυασμός ποιήματος με εικόνα/logo και σχεδιασμός αυτοκόλλητου

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

Στάδια δράσης:

- Παραγωγή βίντεο
- QR code
- Τοποθέτηση αυτοκόλλητων-διάδραση

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

γ) Ατομικές δράσεις επιτελεστικής ποίησης στον δημόσιο χώρο

«Η Σκάλα | *The staircase*»

Πάμελα Πετάλλι

4.3 Δράσεις επιτελεστικής ποίησης

- Πηγή έμπνευσης: βίωμα της μετανάστευσης και ανάγκη του διαμοιρασμού με το κοινό
- Ποίημα με αφορμή συγκεκριμένη βιωματική κατάσταση της παιδικής ηλικίας της performer
- Διαμεσολαβήσεις: αντικείμενα, εικαστική αναπαραστάση, τραγούδι, σωματική ενέργεια, ένδυμα και πρόσκληση του κοινού σε συγκινησιακή και ενσυναισθητική συμμετοχή

Συμπεράσματα

Βασικότερες διακυβεύσεις:

- ανταπόκριση στα πραγματικά ενδιαφέροντα των σημερινών εφήβων
- κινητοποίηση των ψυχοσωματικών και συγκινησιακών τους ικανοτήτων με βάση το προσωπικό νόημα, την επικοινωνία και τη διάδραση

Συμπεράσματα

- Ενδυνάμωση της ποιητικής και καλλιτεχνικής έκφρασης των παιδιών με την άσκηση σε ενσώματες κιναισθητικές και βιονεργειακές τεχνικές αυτορρύθμισης
- Γνωριμία με τις πρακτικές της δημιουργικής γραφής
- Συνέργεια όλων των τεχνών
- Διαμεσολάβηση των νέων τεχνολογιών
- Συνεργατική ακτιβιστική δράση στον δημόσιο χώρο

Συμπεράσματα

- Η επιτελεστική ποίηση ως αναδυόμενο πεδίο της «λογοτεχνικής εκπαίδευσης»: ένα βήμα παραπέρα από τη «δημιουργική γραφή»
- Ενσώματη εμπλοκή
- Διασύνδεση με πολυμεσικά εργαλεία με τα οποία είναι εξοικειωμένες/οι οι έφηβες/οι
- Σχεσιακή δυναμική
- Βιωματική σχέση με το προσωπικό νόημα των παιδιών και δυνατότητα για ομαδική ακτιβιστική δράση που καλλιεργεί κοινωνικές δεξιότητες και προσδίδει την έννοια του σκοπού στην εφηβική δραστηριότητα